

Review Paper

Effective Materia Medica on Infertility From Hakim Mo'men's View

Seyede Sedighe Yosefi¹, Zeinab Hamzeh Gardeshi², Mohammad Azadbakhat³, Mostafa Moallemee⁴, *Minoo Hamoun⁵

1. Department of Iranian Medicine, School of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
2. Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
3. Department of Pharmacognosy and Biotechnology, School of Pharmacy, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
4. Department of Islamic Doctrinal Thought, School of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.
5. Department Medical Sciences History, Student Research Committee, School of Paramedicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.

Citation: Yosefi SS, Hamzeh Gardeshi Z, Azadbakhat M, Moallemee M, Hamoun M. [Effective Materia Medica on Infertility From Hakim Mo'men's View (Persian)]. Complementary Medicine Journal. 2020; 9(4):3834-3851. <https://doi.org/10.32598/cmja.9.4.941.1>

<https://doi.org/10.32598/cmja.9.4.941.1>

Article Info:

Received: 28 Aug 2019

Accepted: 19 Oct 2019

Available Online: 01 Mar 2020

Keywords:

Infertility, Hakim Momen Tonekabani, Tohfata -al-momenin, Traditional medicine

ABSTRACT

Objective Momen Tonekabani is one of the most famous physicians in the history of Iranian herbal pharmacology. He wrote a comprehensive book of single and compound drugs with the aim of correcting the book Ekhtiarat-e-badice. This book is an example of the pharmacology books in the Safavide era. Infertility is a complex life crisis and a psychological threat. Many studies have likened the psychological consequences of infertility to public grief reactions.

Methods This review study, using a library method, focuses on the book Tohfata al-Momenin for collecting data. In this regard, effective materia medica in infertility treatment are investigated.

Results We found 396 materia medica, each of which had a direct and indirect effect on infertility. They could be consumed in the form of incense, ointment, herbal bath, gilding, vaginal suppository, half-boiled, rectal suppository, and oral.

Conclusion The list of materia medica presented in this study can be tested in experimental and clinical studies, and if proven to be effective, can be used in infertility treatment.

Extended Abstract

1. Introduction

Hakim Momen Tonekabani is one of the most famous physicians in the history of Iranian herbal pharmacology. He learned the science of medicine from his father and other members of his family, all of whom were physicians, and became one of the most skilled physicians of his time. He wrote a comprehensive book of single and compound drugs with the aim of correcting the book

Ekhtiarat-e-badice and presented it to Shah Suleiman, the Safavid king. Tohfata al-Momenin is one of the pharmacology books in the Safavid era [1-3]. The importance of fertility in family and community health is obvious. Infertility is a complex life crisis and a psychological threat. Many studies have likened the psychological consequences of infertility to public grief reactions. The World Health Organization reports that 43% of women and 7.30% of men suffer from secondary infertility, most of which can be prevented [6].

* Corresponding Author:

Minoo Hamoun, MA.

Address: Department Medical Sciences History, Student Research Committee, School of Paramedicine, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran.

Tel: +98 (918) 8130146

E-mail: minoo_hamoun@yahoo.com

2. Materials and Methods

This study use library method and the study of texts focusing on the book Tohfat al-Momenin for collecting data. The keywords used for searching in Persian were: Madre Heiz (emmenagogue), Mobahhi (aphrodisiac), Sexual stimulants, Sexual enhancer, Pelvic inflammatory, Agham (Sterility), Monghi-e Rahm (Uterine Purifier), firmness of the uterus, Silan (Gonorrhea), Vaginal moisture, Uterine weakness, uterine rupture, Sperm ejaculation, intercourse, semen production, Uterine suppression, erectile dysfunction and erection, Pleasurable intercourse, and Testicle pain. The materia medica affecting fertility in the Book Tohfat al-Momenin, along with the sentences where they were directly or implicitly mentioned, were noted separately. Then, they were arranged alphabetically in a table.

3. Results

In the end, 396 materia medica were extracted, each of which had a direct and indirect effect on infertility. As mentioned in the book Tohfat al-Momenin, they could be consumed in the form of incense, ointment, herbal bath, gilding, vaginal suppository, half-boiled, rectal suppository, and oral.

4. Discussion

Having a child is one of the concerns of any couple, which after a while of marriage, if it does not happen, can cause worries in couples and their families. The past tradition is historical civilization. Tradition is part of past experience that has been proven throughout history. If a society ignores its past experiences, it has in fact denied its identity. Modern medicinal methods for the treatment of infertility are emerging; the use of these fertility treatments, in addition to being jurisprudentially and legally accurate, requires studies from the perspective of psychology and sociology so as not to have negative social effects and consequences [9].

Hakim Momen, after carefully studying and reviewing old medical books in Syriac, Arabic, Hindi, Greek, Persian, etc., and recognizing their pros and cons in addition to using the experiences of himself and his ancestors, compiled the book of Tohfat al-Momenin. From his point of view, infertility can be due to the man or the woman, and has considered the poor quality and quantity of semen as the causes of infertility. Although the results of the present study do not claim that all the collected materia medica are effective in treating infertility, more experimental and clinical studies are recommended on these materials using modern scientific principles and methods.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines

All ethical principles were considered in this article. The participants were informed about the purpose of the research and its implementation stages; they were also assured about the confidentiality of their information; Moreover, They were allowed to leave the study whenever they wish, and if desired, the results of the research would be available to them.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors

Authors' contributions

All authors contributed equally in preparing all parts of the research.

Conflicts of interest

The authors declare no conflict of interest.

Acknowledgements

This study was extracted from the master thesis of last author. The authors would like to thank the Deputy for Research and Technology of Mazandaran University of Medical Sciences.

This Page Intentionally Left Blank

مفردات مؤثر بر درمان ناباروری از دیدگاه حکیم مؤمن تنکابنی

سیده صدیقه یوسفی^۱، زینب حمزه گردشی^۲، محمد آزادبخت^۳، مصطفی معلمی^۴، مینو هامون^۵*

۱. گروه طب سنتی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
۲. گروه مامایی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
۳. گروه داروسازی و فارماکونوزی و بیوتکنولوژی، دانشکده داروسازی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
۴. گروه معارف اسلامی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.
۵. گروه تاریخ علوم پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.

چکیده

مقدمه: حکیم مؤمن تنکابنی یکی از مشهورترین پزشکان تاریخ داروشناسی گیاهی ایران است. وی کتاب جامعی از داروهای مفرد و مرکب را با هدف تصحیح کتاب *اختیارات* بدیعی به رشته تحریر در آورد. این کتاب نمونه‌ای از داروشناسی عصر صفویه است. ناباروری بحران پیچیده‌ای در زندگی است که از لحاظ روان‌شناختی تهدیدکننده است. بسیاری از پژوهش‌ها پیامدهای روان‌شناختی ناباروری را به واکنش‌های سوگ عمومی مشابه کرده‌اند.

مواد و روش‌ها: روش تحقیق این پژوهش روش کتابخانه‌ای و بررسی متون، با تمرکز بر کتاب *تحفة المؤمنین* است. در این مطالعه، مفردات دارویی مؤثر بر درمان ناباروری بررسی شده است.

یافته‌ها: ۳۹۶ مفرده مؤثر بر ناباروری یافت شد. هر کدام از این مفردات اثر مستقیم و غیرمستقیمی بر ناباروری داشتند. شیوه مصرف مفردات به صورت‌های بخور، ضماد، آبن، طلاکردن، فرزجه، طبیح، جلوس و تناول بوده است.

نتیجه‌گیری: لیست مفردات دارویی حاصل شده در این پژوهش، می‌تواند مبنای انجام مطالعات آزمایشگاهی و بالینی قرار گیرد و در صورت اثبات اثرگذاری آن‌ها در درمان، مورد توجه قرار گیرد.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۰۶ شهریور ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۲۷ مهر ۱۳۹۸

تاریخ انتشار: ۱۱ اسفند ۱۳۹۸

کلیدواژه‌ها:

حکیم مؤمن،
تحفة المؤمنین، ناباروری،
طب سنتی

مقدمه

باروری به جهت بقای نسل در سلامت خانواده و جامعه بسیار درخور توجه است، به طوری که یکی از شاخص‌های سلامت جامعه محسوب می‌شود [۴]. ناتوانی فرد برای انجام طبیعی فرآیند تولید مثل و صاحب فرزند شدن، یکی از تجربیات تلخ زندگی است که زمینه و شرایط روانی و اجتماعی نیز می‌تواند بر اهمیت آن بیفزاید و آن را برای فرد تبدیل به بحران کند [۵]. بخش مهمی از پژوهش‌ها در جامعه پزشکی، به ناباروری اختصاص دارد. بررسی‌های سازمان بهداشت جهانی نشان داده است که ۴۳ درصد از زنان و ۳۰/۷ درصد از مردان از ناباروری ثانویه رنج می‌برند که بیشتر آن‌ها قابل‌پیشگیری است [۶].

علل بروز ناباروری متعدد است. برخی از علت‌های آن تشریحی - فیزیولوژیک است و عوامل مختلف مانند اختلالات ژنتیکی در بروز آن دخالت دارند. بسیاری از عوامل محیطی و اکتسابی نیز در قدرت باروری تاثیرگذار است و می‌تواند سبب ناباروری شود [۷].

در سال‌های اخیر روش‌های تشخیصی و درمان نازایی دچار

حکیم محمد مؤمن بن امیر محمد زمان حسین دیلمی تنکابنی مازندرانی، طبیب مخصوص شاه سلیمان صفوی است [۱]. حکیم مؤمن علم طب را از پدر و سایر افراد خانواده‌اش، که همه از پزشکان بوده‌اند، آموخت و در علم طب تجربه کسب کرد و به یکی از اطباء حاذق عصر خود مبدل شد. *تحفة المؤمنین*، اثر وی، دارونامه جامعی از داروهای مفرد و مرکب است و بر اساس نوشته مؤلف، آن را با هدف تصحیح کتاب *اختیارات* بدیعی تألیف علی بن حسین انصاری نوشته و به شاه سلیمان پادشاه صفویه تقدیم کرده است. *تحفة المؤمنین* از زمان نگارش در ۱۰۸۰ هجری قمری تا حدود سه قرن از کتاب‌های مهم پزشکی در ایران بوده است. در مقدمه آن آمده است این کتاب مشتمل بر پنج تشخیص و سه دستور است، اما در تمام نسخه‌های موجود فقط دو دستور آمده که به نظر می‌رسد دستور سوم اصلاً نوشته نشده است [۲-۳].

* نویسنده مسئول:

مینو هامون

نشانی: گروه تاریخ علوم پزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران.

تلفن: ۳۳۰۴۴۰۰۰ (۱۱) ۰۹۸+

پست الکترونیکی: minoo_hamoun@yahoo.com

بیضه به‌عنوان واژگان کلیدی استفاده شدند. مفردات مؤثر بر باروری در کتاب *تحفة المؤمنین*، همراه با جملاتی که مستقیم یا تلویحی به آن اشاره شده بود، به صورت مجزا یادداشت شد [۲]. سپس در یک جدول مفردات دارویی به ترتیب حروف الفبا مرتب شدند.

یافته‌ها

در پایان مراحل جست‌وجو ۳۹۶ مفرده مؤثر بر درمان ناباروری به دست آمد که هر کدام از مفردات اثر مستقیم و غیرمستقیم بر ناباروری داشتند. شیوه مصرف به صورت بخور، ضماد، آبن، طلا کردن، فرزه، طبیح، جلوس و تناول ذکر شده بود. مفردات دارویی مؤثر بر ناباروری در **جدول شماره ۱** ذکر شده است [۳].

بحث

حکیم مؤمن پس از مطالعه و بررسی دقیق کتاب‌های طب قدیم به زبان‌های مختلف از جمله سریانی، عربی، هندی، یونانی، ایرانی و غیره و تشخیص درست و نادرست آن‌ها به علاوه تجربیات خود و پدرانش، این کتاب را نوشته است و چنان‌که خود می‌گوید، دلیل

تغییرات و پیشرفت‌های بسیار شده است، اما موفقیت درمان‌های پیشرفته مثل لقاح خارج از رحم^۱ حتی در بهترین مراکز ۳۰ تا ۴۰ درصد است [۸]. روش‌های درمان طبیبی مدرن ناباروری در حال گسترش است و به‌کارگیری این درمان‌های باروری علاوه بر دقت‌های فقهی و حقوقی، نیازمند بررسی‌های کارشناسانه از منظر روان‌شناسی و جامعه‌شناسی است تا آثار و تبعات منفی اجتماعی در پی نداشته باشد [۹]. از این رو در این مطالعه سعی شد مفردات مؤثر بر درمان ناباروری از کتاب *تحفة المؤمنین* جمع‌آوری و معرفی شود.

مواد و روش‌ها

این مقاله مروری به روش کتابخانه‌ای و بررسی متون انجام شد. در این تحقیق واژه‌های *مدرّ حیض*، *میبهی*، *محرک باه*، *مقوی باه*، *ورم رحم*، *عقر*، *منقی رحم*، *صلابت رحم*، *سیلان رطوبت رحم*، *ضعف رحم*، *سده رحم*، *امساک منی*، *معین جماع*، *مولد منی*، *رطوبت رحم*، *اختناق رحم*، *استرخای قضیب* و *نعوظ*، *ملذذ جماع* و *ریاح*

1. In Vitro Fertilization (IVF)

جدول ۱. مفردات دارویی مؤثر بر ناباروری

ردیف	نام مفرده	مزاج	درمان
۱	آسن	اول سوم گرم و آخر اول خشک	مقوی باه
۲	آبار	دوم سرد و خشک	جراحت خصیه
۳	ابوخلسا	اول دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، ورم صلب رحم، احتباس حیض
۴	ابریشم	اول گرم و خشک	مقوی باه
۵	ابرون	آخر دوم سرد و اول خشک	قاطع رطوبات سایله رحم
۶	ایزار	دوم گرم	محرک باه
۷	این عرس	سوم گرم و خشک	میبهی
۸	ایهل	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۹	اترج	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۰	اثل	اول سرد و دوم خشک	قاطع رطوبت رحم و فرج
۱۱	اثلث	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، قاطع نعوظ
۱۲	احیون	دوم گرم و اول تر	مدرّ حیض
۱۳	احریض	دوم گرم و اول خشک	محرک باه
۱۴	اخفاء البقر	آخر اول گرم، دوم خشک	تنو رحم
۱۵	آذر بو	وسط سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، تنقیه رحم، اعانت بر حمل
۱۶	اذخر	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، ورم رحم
۱۷	اذریون	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، میبهی
۱۸	اذان الفار	سوم گرم و خشک	محرک باه
۱۹	ارمنین	سوم گرم	محرک باه
۲۰	اراک	اول گرم، آخر دوم خشک	ورم رحم

ردیف	نام مفرده	مزاج	درمان
۲۱	ارز	دوم خشک، معتدل حرارت و برودت	اختناق رحم، مبهی، مولد منی
۲۲	ارند برند	بغایت گرم	مدرّ حیض
۲۳	ارنب بری	اول سوم گرم، دوم تر	دفع سیلان و رطوبات رحم
۲۴	آزاد درخت	سوم گرم و آخر اول خشک	جهت احتباس حیض
۲۵	آس	اول سرد و دوم خشک	قاطع حیض، قروح و سیلان رحم
۲۶	اسفیداج	دوم سرد و سوم خشک	منع حمل، سیلان حیض
۲۷	اسلنج	سوم گرم و دوم خشک	ریاح انثیین
۲۸	اسقیل	آخر سوم گرم و خشک با رطوبت فضلیه	مدرّ حیض، اعاده شهوت باه
۲۹	اسقوردیون	آخر سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۰	اسارون	آخر دوم گرم و خشک	احتباس حیض، مبهی، قوی تنقیه آلات بول
۳۱	اشق	دوم گرم و اول آخر خشک	ریاح انثیین
۳۲	اشنه	اول گرم و خشک	مفتح سده رحم، مدرّ حیض، مقوی باه
۳۳	اشنان	سوم گرم و آخر دوم خشک	مدرّ حیض
۳۴	اشراس	اول گرم و خشک	باد فتق، ورم خصیه، مدرّ حیض
۳۵	اصابع صفر	دوم گرم و خشک	مسقط جنین
۳۶	اظفار الطیب	دوم گرم و خشک	اختناق رحم، درد رحم، جمیع امراض بارده رحم، اختناق رحم
۳۷	افستتین	اول دوم گرم و آخر خشک	مدرّ حیض، صلابت رحم، احتباس حیض
۳۸	افیون	چهارم سرد و خشک، آخر سوم خشک	محرک باه
۳۹	اقحوان	سوم گرم و دوم خشک	مدرّ حیض، صلابت رحم، منقی رحم
۴۰	اقاقیا	دوم سرد و سوم خشک	ورم رحم
۴۱	الکلیل الملک	مرکب القوی حرارت غالب	اورام رحم و انثیین
۴۲	الکلیل الجیل	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، اورام مزمنه
۴۳	الوسن الوسون	دوم گرم و خشک	ورم خصیه
۴۴	املج	دوم سرد و سیم خشک	محرک باه
۴۵	امغیلان	دوم سرد و خشک	رطوبات رحم
۴۶	امسوخ	اول سرد و دوم خشک	تنقیه رحم
۴۷	اماریطن	گرم و لطیف	مدرّ حیض
۴۸	اتبلیس	اول گرم و دوم خشک	صلابت رحم، ورم رحم
۴۹	اندروطالیس	اول سیم گرم و خشک	احتباس حیض
۵۰	انکیز	گرم و خشک	نعوظ مردان
۵۱	انس النفس	اول گرم، معتدل خشک	مدرّ حیض، مبهی
۵۲	انجدان	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، محرک باه
۵۳	انیسون	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، مبهی، قاطع سیلان رحم
۵۴	انجره	اول سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، مبهی، محرک باه
۵۵	أنفحه	سوم گرم و خشک	سیلان رحم، اختناق رحم، مبهی
۵۶	انتله	آخر دوم گرم و خشک	محرک باه، مبهی، مقوی رحم، ورم رحم

ردیف	نام مفرده	مزاج	درمان
۵۷	اوز (پرنده)	دوم گرم و تر	محرک باه، احتباس حیض
۵۸	ایذا اریذا	دوم سرد و سیم خشک	حابس حیض
۵۹	ایرسا	دوم گرم و خشک	احتباس حیض، امراض رحم، درد رحم، صلابت رحم، انضمام فم رحم
۶۰	بابونج	دوم گرم و آخر اول خشک	مدر حیض، مقوی باه، ضد ریاح، محرک باه
۶۱	باقلی	اول سرد، تر	مقوی باه
۶۲	بادرنجبویه	دوم گرم	احتباس حیض
۶۳	بادروج	دوم گرم و اول خشک	مبھی، مدر حیض
۶۴	باززد	اول سوم گرم و دوم خشک	مدر حیض، اختناق رحم
۶۵	بادآورد	آخر اول گرم و خشک	مدر حیض
۶۶	بخور مریم	اول سوم گرم و خشک	مدر حیض
۶۷	بخور الاکراد	آخر سیم گرم و خشک	اختناق رحم
۶۸	برنجاسف	اول دوم گرم و خشک	مدر حیض، احتباس حیض
۶۹	پرسیاوشان	معتدل مایل به گرمی و خشکی	مدر حیض
۷۰	بریامصری	دوم گرم و خشک	محرک باه
۷۱	بسباسه	دوم گرم و خشک	مقوی باه، تقویت رحم، ریاح
۷۲	بشام	دوم گرم و اول خشک	قطع حیض، تنقیه رحم، تحلیل ریاح
۷۳	بشنین	دوم سرد و اول سوم سرد	مقوی باه
۷۴	بصل	آخر سوم گرم، اول سوم خشک	مقوی شهوتین، مدر حیض، مبھی
۷۵	بطیخ هندی	اول دوم سرد، آخر اول تر	ضعف باه
۷۶	بقله الحمقاء	سوم سرد و تر	ورم اثنبین، سیلان فضول رحم
۷۷	بق	دوم گرم و خشک	اختناق رحم
۷۸	بقله یمانیه	دوم سرد و تر	قاطع حیض
۷۹	بقر	دوم گرم و سوم خشک	قاطع حیض، تقویت باه، احتباس حیض، تنقیه رحم، اسقاط جنین
۸۰	بلبوس	اول سوم گرم و خشک	مهیج باه، محرک باه مرطوبین
۸۱	بلوطا	اول سرد، دوم خشک	قاطع سیلان رحم، مبھی، مهیج باه
۸۲	بلوطا الارض	دوم گرم، اول خشک	مدر حیض
۸۳	بلح	اول دوم سرد، آخر خشک	قاطع سیلان رحم
۸۴	بل	آخر دوم گرم و خشک	مبھی
۸۵	بلادر	چهارم گرم و خشک	مبھی، مهیج باه
۸۶	بنج	سرد و خشک	سیلان رحم، قروح رحم، صلابت رحم
۸۷	بندق	آخر اول گرم، اول خشک	مبھی، تقویت باه
۸۸	بندق هندی	آخر دوم گرم و خشک	مهیج باه، احتباس حیض
۸۹	بنگ	اول گرم و خشک	مبھی
۹۰	نبات وردان	دوم گرم و خشک	درد رحم
۹۱	بوزیدان	آخر دوم گرم و خشک با رطوبت فضلیه	مبھی، محرک جماع
۹۲	بولامونیون	آخر دوم گرم و خشک	محلل ریاح اثنبین

ردیف	نام مفرد	مزاج	درمان
۹۳	بورق	سوم گرم و خشک	مهیج باه، رطوبت رحم و احتباس حیض
۹۴	بول	گرم و خشک	درد رحم
۹۵	بهمن	دوم گرم و خشک	مقوی باه، رطوبت رحم، احتباس رحم
۹۶	بیض	مایل به گرمی	مبہی، قطع سیلان حیض، درد رحم
۹۷	تانبول	دوم گرم و خشک	مبہی
۹۸	ترید	ول سوم گرم، آخر خشک	منقی رحم، مفتوح سده
۹۹	ترمس	دوم گرم و آخر خشک	مدرّ حیض
۱۰۰	ترنجبین	اول گرم و تر	محرک باه
۱۰۱	تشمیزج	آخر دوم گرم و خشک	جراحت قضیب
۱۰۲	تمر	دوم گرم و اول خشک	مقوی باه
۱۰۳	تمر هندی	سوم سرد و دوم خشک	امساک منی
۱۰۴	توت	اول گرم و دوم تر	مبہی
۱۰۵	تودری	دوم گرم و اول تر	محرک باه
۱۰۶	توتیا	غایت مدت اول سرد و دوم خشک	قرحه قضیب، سیلان رحم
۱۰۷	توبال	سوم گرم و خشک	مضعف باه
۱۰۸	تیواج	آخر دوم گرم و خشک	درد رحم، سیلان رحم و حیض
۱۰۹	ثافسیا	آخر سوم گرم و خشک	امراض بارده رحم
۱۱۰	ثعلب	گرم	محرک باه
۱۱۱	ثمره الاثل	دوم سرد و سوم خشک	رطوبت رحم
۱۱۲	ثوم	آخر سوم گرم و خشک با رطوبت فضلیه	مدرّ حیض، محرک باه، مولد منی، احتباس حیض
۱۱۳	ثومون	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، محلل اورام بارده
۱۱۴	جاوشیر	سوم گرم و خشک	نفخ رحم، رعشه بعد از جماع، نفخ رحم، احتباس حیض، اختناق رحم
۱۱۵	جیحجات	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۱۶	جدوار	اول سوم گرم و خشک	مقوی باه
۱۱۷	جراد	دوم گرم و خشک	مبہی
۱۱۸	جرجیر	سوم گرم و آخر دوم خشک	مولد منی، محرک باه
۱۱۹	جزر	دوم گرم و تر	مبہی، منقی رحم، محرک باه
۱۲۰	چله	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، تنقیه رحم
۱۲۱	جفت آفرید	دوم گرم، اول خشک با رطوبت فضلیه	تقویت باه
۱۲۲	جمهوری	گرم و خشک	مبہی، معین جماع
۱۲۳	جمجم	سوم گرم و خشک	مقوی باه، تنقیه رحم
۱۲۴	جنطیانا	اول سوم گرم و خشک	احتباس حیض
۱۲۵	جوز	دوم گرم و اول خشک	مبہی، محرک باه
۱۲۶	جوز الشکرک	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، محرک باه
۱۲۷	جوز جندم	اول سوم گرم و خشک	مبہی، محرک باه
۱۲۸	چیدار	سوم سرد و خشک	رطوبت رحم

ردیف	نام مفرده	مزاج	درمان
۱۲۹	چوب چینی	مرکب القوی مایل به حرارت و بیوست	مقوی باه و اعضاء تناسلی
۱۳۰	حاشا	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، محرک باه
۱۳۱	حب الکلی	آخر دوم گرم و اول خشک	مدرّ حیض
۱۳۲	حب الزلم	دوم گرم و تر	محرک باه
۱۳۳	حب السممه	دوم گرم و اول تر	مبہی
۱۳۴	حب المنسم	دوم گرم و خشک	مبہی
۱۳۵	حب القلت	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۳۶	حب الراسن	دوم گرم و خشک	مبہی
۱۳۷	حب بلسان	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۳۸	حب الخضرا	دوم گرم و خشک	مبہی، مدرّ حیض
۱۳۹	حب المحلب	دوم گرم و خشک	مبہی، مدرّ حیض
۱۴۰	حجر لینی	دوم سرد اول خشک	قاطع حیض
۱۴۱	حجر قبطی	اول سرد و خشک	قاطع سیلان حیض، بدبویی رحم
۱۴۲	حجر خذفی	بغایت خشک	قاطع حیض
۱۴۳	حجر البقر	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۴۴	حجر الریحی	آخر سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۴۵	حرملم	سوم گرم دوم خشک	مبہی، مدرّ حیض، محرک باه
۱۴۶	حرف	دوم گرم و خشک	محرک باه، مبہی
۱۴۷	حرف الماء	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۴۸	حرفش	دوم گرم، اول خشک	مبہی، محرک جماع
۱۴۹	حردون	سوم گرم و خشک	محرک باه
۱۵۰	حزا	اول دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۵۱	حزا بری	سوم گرم و خشک	مجفف منی، مبہی
۱۵۲	حزنیل	وسط دوم خشک، اول سوم گرم	مقوی باه
۱۵۳	حسک	مرکب القوی و خشک	افزاینده منی، تقویت باه
۱۵۴	حصرم	اول دوم سرد و آخر خشک	تنقیه رحم، سیلان رطوبات رحم
۱۵۵	حضحض	معتدل حرارت و رطوبت، دوم خشک	مدرّ حیض
۱۵۶	حزا	اول دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۵۷	حزا بری	سوم گرم و خشک	مبہی
۱۵۸	حلتیت	چهارم گرم، دوم خشک	مدرّ حیض، مبہی
۱۵۹	حلزون	دوم سرد و خشک	مدرّ حیض
۱۶۰	حماما	اول سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، ورم رحم
۱۶۱	حمص	دوم گرم و اول خشک	مدرّ حیض، مبہی، تنقیه رحم
۱۶۲	حمامض	دوم سرد و خشک	سیلان رحم، قاطع خون حیض
۱۶۳	حمام	آخر دوم گرم، اول دوم خشک	مولد منی
۱۶۴	حمامارالوحش	دوم گرم و سوم خشک	مقوی باه

ردیف	نام مفرد	مزاج	درمان
۱۶۵	حنظل	اول چهارم گرم، آخر دوم خشک	مدرّ حیض
۱۶۶	حند قوقا	دوم گرم، اول خشک	مبهبی، مدرّ حیض
۱۶۷	خاما سوقی	سوم گرم و خشک	درد رحم
۱۶۸	خبازی	اول سرد و تر	سوزش رحم
۱۶۹	خبه	دوم گرم، اول تر	مبهبی، قروح رحم
۱۷۰	خردل	اول چهارم گرم و خشک	اختناق رحم، مقوی باه
۱۷۱	خروع	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۷۲	خریق البیض	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۷۳	خریق اسود	آخر سوم گرم و خشک	تنقیه رحم، مدرّ حیض
۱۷۴	خزاما	اول دوم گرم و خشک	منقی رحم، سیلان مزمن، بروودت رحم
۱۷۵	خشخاش اسود	آخر سوم سرد	سیلان رحم
۱۷۶	خصی الثعلب	آخر اول گرم و تر	مبهبی، تولید منی، باه و نعوظ
۱۷۷	خصی الکلب	آخر دوم گرم و خشک	محرک باه
۱۷۸	خلاف	دوم سرد اول تر	اختناق رحم
۱۷۹	خلاف بلخی	سرد و تر	معین باه
۱۸۰	خلر	آخر دوم خشک، اول سیم سرد	مدرّ حیض
۱۸۱	خمیر	دوم گرم و خشک	مبهبی
۱۸۲	خمر	سوم گرم و دوم خشک	مقوی باه
۱۸۳	خمان	دوم خشک، سرد	درد رحم، صلابت رحم
۱۸۴	خنثی	آخر دوم گرم و خشک	مقوی باه، مدرّ حیض
۱۸۵	خوخ	اول سرد و دوم تر	معین باه
۱۸۶	خولنجان	آخر دوم گرم و خشک	محرک باه
۱۸۷	خیری	دوم گرم و خشک	مقوی باه، مدرّ حیض
۱۸۸	دارصینی	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، ریاح رحم
۱۸۹	دارشیشمان	دوم گرم و خشک	تقویت باه و نعوظ
۱۹۰	دازی	اول گرم و دوم خشک	تحلیل ریاح و درد رحم
۱۹۱	دارفلل	آخر دوم گرم و خشک	محرک باه، مدرّ حیض
۱۹۲	دائج ابروج	اول گرم و معتدل	مبهبی
۱۹۳	دیپدار	دوم گرم و سوم خشک	محرک باه
۱۹۴	دجاج	اول گرم و معتدل	مولد منی، مقوی نعوظ
۱۹۵	دروقینون	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۱۹۶	دقلی	آخر سوم گرم و خشک	درد رحم
۱۹۷	دلبوث	آخر دوم گرم و خشک	محرک باه
۱۹۸	دوقو	سوم گرم و دوم خشک	محرک باه، تنقیه رحم
۱۹۹	دهن البلسان	سوم گرم و خشک	درد رحم
۲۰۰	ذاقنی الاسکندرانی	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض

ردیف	نام مفرده	مزاج	درمان
۲۰۱	ذائقی ویداس	آخر سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۰۲	ذرایح	آخر سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۰۳	ذئب	سوم گرم و خشک	تقویت باه
۲۰۴	راسن	اول سوم گرم و خشک	تقویت باه، احتباس حیض
۲۰۵	راوند	اول دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم
۲۰۶	رازیانج	اول سوم گرم و اول خشک	مدرّ حیض، تنقیه رحم
۲۰۷	رخبین	اول گرم و آخر خشک	مبهی
۲۰۸	رعی الحمام	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم
۲۰۹	رعاد	دوم گرم و خشک	محرک باه
۲۱۰	رمان	سرد به اعتدال و اول تر	سیلان حیض
۲۱۱	رمل	سوم گرم و خشک	قاطع حیض
۲۱۲	روبیان	دوم گرم و تر	مبهی، مقوی رحم، محرک باه
۲۱۳	ریحان سلیمانی	گرم و خشک	درد رحم
۲۱۴	زیب	اول گرم و اول تر	مبهی
۲۱۵	زرنیاد	آخر دوم گرم و خشک	مبهی، مدرّ حیض، ریاح رحم
۲۱۶	زراوند	سوم گرم و دوم خشک	احتباس حیض، تنقیه رحم
۲۱۷	زریق	گرم و خشک	محرک باه
۲۱۸	زعفران	سوم گرم و دوم خشک	محرک باه، صلابت و تنقیه قروح رحم
۲۱۹	زعفران الحدید	گرم و خشک	قاطع حیض
۲۲۰	زفت رطب	سوم گرم و اول خشک	صلابت رحم، ورم رحم
۲۲۱	زفت یابس	سوم گرم و دوم خشک	تقویت رحم
۲۲۲	زنجبیل	سوم گرم و اول خشک	محرک باه
۲۲۳	زوفای رطب	دوم گرم و اول تر	ورم رحم، احتباس حیض
۲۲۴	زیتون	رسیده او گرم به اعتدال	مبهی، قروح و سیلان رحم، احتباس حیض
۲۲۵	زیق	دوم سرد و سوم تر	تقویت باه
۲۲۶	ساج	سوم گرم و دوم خشک	امراض رحم، احتباس حیض
۲۲۷	سداوران	دوم سرد و خشک	ورم قصبی، تقویت رحم
۲۲۸	سداب	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، امراض رحم، اختناق رحم
۲۲۹	سطونیون	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، منقی رحم
۲۳۰	سفاریکس	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۳۱	سفیلولین	دوم گرم و خشک	اختناق رحم
۲۳۲	سقنقور	دوم گرم و تر	تقویت باه و کمرگاه، مبهی
۲۳۳	سکبینج	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، تقویت باه، اختناق رحم
۲۳۴	سک المسک	مایل به گرمی	مبهی
۲۳۵	سلیخه	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم، تنقیه رحم
۲۳۶	سلوی	گرم و خشک	محرک باه

ردیف	نام مفرد	مزاج	درمان
۲۳۷	سماق	دوم سرد و خشک	سیلان رحم، نزف رحم
۲۳۸	سمسم	اول گرم و تر	مدرّ حیض
۲۳۹	سمانی	دوم گرم و خشک	مبہی، مہیج باہ
۲۴۰	سمک	دوم سرد و تر	مقوی باہ
۲۴۱	سمن	اول گرم و تر	منقی رحم
۲۴۲	سنبل	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، منقی رحم
۲۴۳	سندروس	دوم گرم و اول سوم خشک	مدرّ حیض
۲۴۴	سورنجان	سوم گرم و دوم خشک	محرک باہ
۲۴۵	سوس	اول گرم و مایل بہ خشکی	مدرّ حیض
۲۴۶	سویقیہ	سوم گرم و خشک	مبہی
۲۴۷	سیسالیوس	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم، مقوی باہ
۲۴۸	سیسنبر	دوم گرم و اول خشک	مدرّ حیض، درد رحم
۲۴۹	شبت	دوم گرم و اول خشک	امراض رحم
۲۵۰	شرین	اول سوم گرم و خشک	تحلیل اورام و امراض رحم
۲۵۱	شفقین بری	دوم گرم و خشک	محرک باہ، درد رحم
۲۵۲	شقایق	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۵۳	شقاقل	اول گرم و دوم تر	مبہی و مقوی باہ
۲۵۴	شلجم	گرم و تر	مہیج باہ، مبہی
۲۵۵	شند	سوم گرم، دوم خشک	مقوی رحم
۲۵۶	شواصرا	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۵۷	شیطرج	آخر سوم گرم و خشک	مہیج باہ
۲۵۸	شبیہ	سوم گرم و دوم خشک	مدرّ حیض، ریاح رحم
۲۵۹	شیر خشت	اول گرم و در رطوبت معتدل	مقوی باہ
۲۶۰	صامریوما	دوم گرم و اول خشک	مدرّ حیض
۲۶۱	صاصلی	گرم و تر	محرک باہ
۲۶۲	صریمہ الجدی	دوم گرم و خشک	محرک باہ
۲۶۳	صعتر	دوم گرم و خشک	مہیج باہ
۲۶۴	صنوبر	سوم گرم و خشک	مبہی، حرقة رحم
۲۶۵	ضب	سوم گرم و خشک	مقوی باہ
۲۶۶	طباق	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم
۲۶۷	طراغیون	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۶۸	طریفان	سوم گرم و خشک	درد رحم
۲۶۹	طلق	دوم سرد و سوم خشک	قروح رطبه قضیب
۲۷۰	طلع	اول سرد و دوم خشک	محرک باہ
۲۷۱	عدس	دوم سرد و خشک	احتباس حیض
۲۷۲	عرعر	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم، اختناق رحم

ردیف	نام مفرده	مزاج	درمان
۲۷۳	عسل	آخر دوم گرم و اوایل آن خشک	مقوی باه
۲۷۴	عصفور	دوم گرم و خشک	محرک باه، استرخای قصب و نعوظ
۲۷۵	عظم	دوم سرد و اول سوم خشک	مقوی باه
۲۷۶	عفس	دوم سرد و سوم خشک	سیلان رطوبت رحم، سیلان حیض
۲۷۷	علیق	سردی و خشکی غالب به حد درجه دوم	سیلان رحم
۲۷۸	علق	دوم سرد و خشک	قوی کردن قصب
۲۷۹	عنبر	دوم گرم و اول خشک	محرک باه
۲۸۰	عنب الثعلب	دوم سرد و مایل به خشکی	سیلان حیض
۲۸۱	عود	آخر دوم گرم و سوم خشک	مقوی باه
۲۸۲	عین الدیک	سوم گرم و در رطوبت و خشکی اختلاف نظر	مقوی باه، مولد منی
۲۸۳	غالیون	اول گرم و دوم خشک	محرک باه
۲۸۴	غالیس	سوم گرم و خشک	ورم مزمن انثیان، مدرّ حیض
۲۸۵	غاریقون	دوم گرم و خشک	اختناق رحم
۲۸۶	غبیرا	اول سرد و دوم خشک	محرک باه
۲۸۷	غراب	دوم گرم و خشک	ریاح رحم، محرک باه
۲۸۸	فاوانیا	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۸۹	فتائل الرهبان	آخر دوم گرم و خشک	مقوی باه، محرک باه
۲۹۰	فجل	سوم گرم و دوم خشک	محرک باه
۲۹۱	فراسیون	دوم گرم و سوم خشک	مدرّ حیض، درد عانه و اصلاح رحم
۲۹۲	فرس	آخر دوم گرم و خشک	مقوی باه
۲۹۳	فستق	دوم گرم و خشک	مبهبی، درد رحم
۲۹۴	فطراسالیون	سوم گرم و خشک	مبهبی
۲۹۵	فلفل السودان	آخر دوم گرم و خشک	محرک باه
۲۹۶	فَوّ	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۹۷	فوه	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۹۸	فودنچ	اول سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۲۹۹	قاوند	گرم و مایل به خشکی	محرک باه
۳۰۰	قیچ	دوم گرم و خشک	مبهبی
۳۰۱	قواء الحمار	سوم گرم و خشک	ریاح بیضه، مدرّ حیض
۳۰۲	قرنفلیه	دوم گرم و خشک	احتباس حیض
۳۰۳	قراصیا	دوم سرد و اول خشک	محرک باه، مقوی باه
۳۰۴	قره العین	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۰۵	قرصنه	آخر اول گرم و خشک	احتباس حیض، محرک باه
۳۰۶	قرطم بستانی	دوم گرم و آخر اول خشک	مقوی باه
۳۰۷	قزاح	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۰۸	قسط	سوم گرم و خشک	مبهبی، مدرّ حیض، درد رحم

ردیف	نام مفرد	مزاج	درمان
۳۰۹	قصب السكر	اول گرم و دوم تر	محرک باه
۳۱۰	قصب الذریره	دوم گرم و خشک	خفقان و درد رحم
۳۱۱	قطلب	دوم سرد و خشک	درد رحم
۳۱۲	قطن	دوم گرم و خشک	خفقان و احتقان رحم، مبهی
۳۱۳	قطف	دوم سرد و تر	مبهی
۳۱۴	قطف بحری	گرم و تر	مولد منی، محرک باه
۳۱۵	قطاه	آخر دوم گرم و سوم خشک	محرک باه
۳۱۶	قفرالیهود	سوم گرم و خشک	صلابت رحم، اختناق رحم
۳۱۷	قلقاس	اول گرم و دوم تر	محرک باه
۳۱۸	قلقل	دوم گرم و تر	مبهی
۳۱۹	قنابری	دوم خشک و اول گرم	مدرّ حیض
۳۲۰	قنطوریون	آخر دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم
۳۲۱	قنطوریون رقیق	اوایل سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۲۲	قنغذ	دوم گرم و خشک	محرک باه، مدرّ حیض
۳۲۳	قیقهر	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۲۴	کاشم	سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، اعانت بر حمل
۳۲۵	کیکیج	آخر سوم گرم و خشک	احتباس حیض
۳۲۶	کیابه	دوم گرم و خشک	ملذذ جماع
۳۲۷	کرفس	اول دوم گرم و خشک	مبهی و محرک باه
۳۲۸	کرنب	اول گرم و خشک	مبهی، مولد منی، محرک باه
۳۲۹	کرآت	سوم گرم و دوم خشک	مدرّ حیض، مبهی، محرک باه
۳۳۰	کرسنه	اول گرم و دوم خشک	تنقیه رحم، محرک باه
۳۳۱	کرویا	آخر دوم گرم و اول سوم خشک	مدرّ حیض
۳۳۲	کسیلا و کسپله	دوم گرم و اول خشک	مقوی رحم، مدرّ حیض
۳۳۳	کشوت	اول گرم و دوم خشک	مدرّ حیض
۳۳۴	کفری	آخر دوم خشک	درد رحم
۳۳۵	کلب	آخر دوم گرم و خشک	معین جماع
۳۳۶	کماشیر	آخر سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۳۷	کمافیطوس	دوم گرم و سوم خشک	مدرّ حیض، منقی رحم
۳۳۸	کماندیوس	اول دوم گرم و آخر خشک	مدرّ حیض، نفخ رحم
۳۳۹	کندر	دوم گرم و سوم خشک	مبهی، مقوی باه
۳۴۰	کنس	آخر سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۴۱	لادن	دوم گرم و اول خشک	مدرّ حیض، صلابت رحم، اختناق و احتباس رحم
۳۴۲	لاجورد	اول گرم و مغسول او اول سرد و دوم خشک	مدرّ حیض
۳۴۳	لیلاب	دوم سرد و خشک	مدرّ حیض
۳۴۴	لین	اول گرم و خشک	اورام عانه و رحم

ردیف	نام مفرده	مزاج	درمان
۳۴۵	لبن الحامض	دوم سرد و تر	مقوی باه
۳۴۶	لسان الحمل	دوم سرد و خشک	سیلان حیض، درد رحم، اختناق رحم
۳۴۷	لسان الابل	دوم سرد و خشک	مدرّ حیض، احتباس حیض
۳۴۸	لسان العصافیر	دوم گرم و خشک	درد رحم، محرک باه
۳۴۹	لصیقی	آخر اول گرم و خشک	مبہی
۳۵۰	لعبه بربری	دوم گرم و خشک	مبہی
۳۵۱	لوز الحلو	اول گرم و تر	معین باه، مسکن حرّقه منی محرک باه، مولد منی
۳۵۲	لوز المر	گرم و خشک	مدرّ حیض، اختناق، اورام رحم
۳۵۳	لوبیا	آخر اول گرم و سفید او مایل به اعتدال	محرک باه، مولد منی، مدرّ حیض
۳۵۴	لوسیمایوس	آخر دوم سرد و خشک	سیلان حیض
۳۵۵	مار کیوا	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۵۶	مالک الحزین	دوم گرم و خشک	محرک باه
۳۵۷	مخیز	دوم سرد و رطوبت در او غالب	محرک باه
۳۵۸	مرزنجوش	آخر دوم گرم و اول خشک	احتباس حیض
۳۵۹	مرآن	دوم گرم و خشک	حابس حیض
۳۶۰	مرّ	آخر سوم گرم و آخر دوم خشک	درد رحم، صلابت رحم
۳۶۱	مرماحور	دوم گرم و خشک	درد رحم
۳۶۲	مراره	گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۶۳	مزمار الرّاعی	اول دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم
۳۶۴	مسک	سوم گرم و دوم خشک	مقوی باه، محرک باه، معین باروری
۳۶۵	مستعجله	دوم گرم و اول تر	محرک باه
۳۶۶	مشمش	دوم سرد و تر	مبہی
۳۶۷	مصطکی	آخر دوم گرم و خشک	امراض رحم
۳۶۸	مغاث	دوم گرم و اول خشک	محرک باه، صلابت رحم
۳۶۹	مقل	اول سوم گرم و اول دوم خشک	مدرّ حیض، امراض رحم
۳۷۰	موّ	دوم گرم و سوم خشک	مدرّ حیض، درد رحم، محرک باه احتباس حیض
۳۷۱	مومیا	اول سوم گرم و دوم خشک	معین باه، اختناق رحم
۳۷۲	موز	در گرمی معتدل و در دوم تر	محرک باه
۳۷۳	میعه سایله	سوم گرم و دوم خشک	احتباس حیض
۳۷۴	میعه یابسه	گرم و خشک	مدرّ حیض، صلابت رحم
۳۷۵	میفختج	دوم گرم و اول خشک	محرک باه
۳۷۶	نانخواه	اول سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، امراض رحم
۳۷۷	نارجیل	آخر دوم گرم و اول خشک	مقوی و محرک باه
۳۷۸	نارنج	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، مقوی باه
۳۷۹	نبیذ الذّیب	دوم گرم و اول تر	محرک باه
۳۸۰	نحام	گرم و تر	محرک باه

ردیف	نام مفرد	مزاج	درمان
۳۸۱	نرجس	سوم گرم و خشک	مفتح فم رحم
۳۸۲	نسرین	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۸۳	ننع	آخر دوم گرم و خشک	محرک باه، ورم انثیان
۳۸۴	نفظ	چهارم گرم و خشک	مدرّ حیض، سردی رحم، اختناق رحم
۳۸۵	نمر	گرم و خشک	محرک جماع، درد رحم
۳۸۶	نهما	دوم گرم و خشک	مدرّ حیض، منقی رحم
۳۸۷	وج	اول سوم گرم و خشک	مدرّ حیض، درد رحم
۳۸۸	ورل	آخر سوم گرم و خشک	میبهی
۳۸۹	ورس	دوم گرم و خشک	مقوی باه
۳۹۰	وشیح	آخر دوم سرد و خشک	سیلان رحم
۳۹۱	هریسه	گرم و تر	مقوی باه
۳۹۲	هرنوه	دوم گرم و در خشکی معتدل	محرک باه
۳۹۳	هلیون	دوم گرم و اول تر	میبهی، مدرّ حیض
۳۹۴	هوقاریقون	اول سوم گرم و خشک	مدرّ حیض
۳۹۵	یاسمین	دوم گرم و خشک	محرک باه، مدرّ حیض
۳۹۶	یربوع	سوم گرم و خشک	میبهی

شوند. همچنین همه شرکت کنندگان در جریان روند پژوهش بودند. اطلاعات آن ها محرمانه نگه داشته شد (کد اخلاق: IR.MAZUMS.REC/۱۳۹۷/۱۲۰۴).

حامی مالی

این مقاله از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم مینو هامون در گروه تاریخ علوم پزشکی دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری استخراج شده است.

مشارکت نویسندگان

تمام نویسندگان در آماده سازی این مقاله مشارکت داشته اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مطالعه تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از حمایت و همکاری معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی مازندران تشکر و قدردانی می شود.

تألیف آن، اشتباهات در کتاب های طبی، به ویژه اختیارات بدیعی بوده است [۱-۳]. مؤلف خود می نویسد در فیروز کوه فلان گیاه را مشاهده کرده ام. این خود حاکی از شناخت گل ها و گیاهان دارویی توسط وی است.

نتیجه گیری

داروهای طب سنتی و مکمل عموماً در دسترس هستند، با توجه به قدمت چند هزار ساله طب سنتی، آشنایی با داروهای با منشأ طبیعی که سال ها برای درمان بیماری ها توسط حکمای طب سنتی تجویز می شدند، مفید به نظر می رسد. استفاده از تجارب سنتی احتمال کشف مواد مؤثره دارویی را تا ۴۰ درصد افزایش می دهد در حالی که این میزان در پژوهش های اتفاقی فقط ۰/۰۱ است [۱۰].

اگرچه با نتایج مطالعه حاضر، نمی توان ادعا کرد همه مفردات جمع آوری شده در ناباروری مؤثر است، پیشنهاد می شود مطالعات آزمایشگاهی و بالینی با اصول و قواعد علمی روز دنیا، در مورد این مفردات طراحی شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

همه اصول اخلاقی در این مقاله رعایت شده است. شرکت کنندگان اجازه داشتند هر زمان که مایل بودند از پژوهش خارج

References

- [1] Emami N, Soleimani Moghaddam D. [Reviwe of the book Hakim Momen's "Tohfe" from the perspective of literary and medical (Persian)]. *Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine*. 2015; 6(3):269-77.
- [2] Rahimi R, Shams Ardekani MR, Farjadmand F. [Innovations and experiences of Hakim Seyed Mohammad Momen Tonekaboni in Tohfe-al Momenin (Persian)]. *Journal of Islamic and Iranian Traditional Medicine*. 2010; 1(2):165-84.
- [3] Tonekaboni SMM. [Tohfeh al-Momenin (Persian)]. Tehran: Nashr Shahr; 2008.
- [4] Akhtari E, Bioos S, Sohrabvand F. [Infertility in Iranian traditional medicine from Hakim Mohammad Azam Khan point of view (Persian)]. *The Iranian Journal of Obstetrics, Gynecology and Infertility*. 2015; 18(148):18-23.
- [5] Ramezani M, Ashtiyani S, Shamsi M, Taheri S. [The opinion and views of Rhaze's, Avicenna's and Jorjani's views on fertility and infertility (Persian)]. *Complementary Medicine Journal*. 2013; 3(2):504-15.
- [6] Gharemani F, Ghaem H. [The effective factors on men infertility: A case - control study (Persian)]. *Journal of Gorgan University of Medical Sciences*. 2005; 7(2):42-5.
- [7] Abedinia N, Ramezanzadeh F, Aghsa MM. [The relationship between anxiety and depression with duration of infertility (Persian)]. *Payesh*. 2003; 2(4):253-8.
- [8] Gnoth C, Maxrath B, Skonieczny T, Friol K, Godehardt E, Tigges J. Final ART success rates: A 10 years survey. *Human Reproduction*. 2011; 26(8):2239-46. [DOI:10.1093/humrep/der178] [PMID]
- [9] Mohebbi SF, Ali Mohammadzadeh Kh. [Systematic review of the etiology of the infertility on Iranian domestic published articles between 1999 and 2013 (Persian)]. *Medical Sciences Journal of Islamic Azad University, Tehran Medical Branch*. 2016; 26(1):1-15.
- [10] Mozafarpur SA, Naseri M, Esmaeili Dooki MR, Bijani A, Kamali Nejad M, Yousefi M, et al. [Introduction of natural medicinal materia effective in treatment of constipation in Persian traditional medicine (Persian)]. *Medical History Journal*. 2012; 3(9):79-95.

This Page Intentionally Left Blank
